
ГІСТОРЫЯ

УДК 351.85

Д.А. Кривашэй

МЕХАНІЗМЫ РЭАЛІЗАЦЫІ КУЛЬТУРНАЙ ПАЛІТЫКІ КРАІН ЕЎРОПЫ

Артыкул прысвечаны аналізу магчымасцей асноўных механізмаў рэалізацыі культурнай палітыкі. Разглядаюцца асноўныя падыходы, якія выкарыстоўваюцца ў краінах Еўропы. Асноўнымі механізмамі здзяйснення культурнай палітыкі з'яўляюцца: прававы, адміністрацыйны (арганізацыйна-структурны), эканамічны (фінансавы), кадравы, інфармацыйны. Аўтар робіць вывад аб тым, што механізмы рэалізацыі культурнай палітыкі ўяўляюць сабой адносна цэласнае адзінства мэтаў, функцый і сродкаў, эфектыўнае выкарыстанне якіх дазваляе ў поўнай меры рэалізоўваць культурную палітыку. Рэальны і дзейны вынік можа быць атрыманы толькі пры комплексным выкарыстанні ўсіх пералічаных метадаў, калі яны дапаўняюць і падмацоўваюць адзін аднаго.

Уводзіны

Дынаміка развіцця грамадства гаворыць аб неабходнасці пастаяннага ўдасканалення працэсаў, накіраваных на забеспячэнне сацыяльна-культурнага жыцця. Апошнім часам сярод навукоўцаў і практыкаў Беларусі ўмацоўваецца ўяўленне аб культуры як асобай сферы грамадскага жыцця – актыўнай сістэме, якая самаразвіваецца, выніку ўзаемадзеяння множнасці працэсаў і сілаў, іх раўнавагі. Культурная палітыка яшчэ не існуе як дакладна вызначаная навуковая галіна з узгодненымі парадыгмамі даследавання і метадалагічнымі падыходамі. Сярод існуючых праблем знаходзіцца і акрэсленне асноўных механізмаў рэалізацыі культурнай палітыкі. Дакладнае выкарыстанне магчымасцей культурнай палітыкі і распрацоўка эфектыўнай сістэмы яе рэалізацыі, стварэнне ўмоваў для фарміравання якаснай культурнай прапановы патрабуе навукова абгрунтаваных кіраўнічых рашэнняў.

У дадзеным артыкуле аналізуюцца магчымасці асноўных механізмаў рэалізацыі культурнай палітыкі. Пры гэтым даецца агляд асноўных падыходаў, якія выкарыстоўваюцца ў краінах Еўропы.

У сярэдзіне 90-х гадоў тэарэтыкі і практыкі культурнай галіны актыўна абмяркоўвалі шляхі распрацоўкі і рэалізацыі новай культурнай палітыкі ў новых сацыяльна-эканамічных умовах. Акрэсленай праблеме прысвечаны працы П.Р. Ігнатовіча [1], А.І. Сцепанцова [2], А. Фліера [3], Л. Іоніна [4], Е.В. Мамедавай [5], А. Карпухіна [6; 7] і інш. Аднак адсутнічаюць працы, якія б грунтаваліся на абагульненні існуючых у розных краінах мадэляў, форм і метадаў рэалізацыі культурнай палітыкі.

Асноўная частка

Асноўнымі механізмамі здзяйснення культурнай палітыкі з'яўляюцца: прававы, адміністрацыйны (арганізацыйна-структурны), эканамічны (фінансавы), кадравы, інфармацыйны.

Шырока распаўсюджаны **прававы механізм**. У шэрагу краін Еўропы прыняты законы, якія датычаць як сферы культуры ў цэлым, так і асобных яе галін і інстытуцый у прыватнасці. Закон – інструмент дзяржаўнага рэгулявання, які акрэслівае пэўную мадэль арганізацыі культурнага жыцця, кампетэнцыі асобных суб'ектаў і ўстаноў

культуры, накіраваны на забеспячэнне рэалізацыі культурных правоў асобы, забеспячэнне абароны і падтрымкі разнастайных сектараў культуры.

Абавязкі дзяржавы, якія датычаць грамадскай сферы, у тым ліку і культуры, звычайна замацаваны ў канстытуцыях, у той час як палітычная воля тых, хто знаходзіцца ва ўладзе, ясна акрэслена ў дакументах, якія зацвярджае парламент і ўрад. Распрацоўка дакументаў, якія фармальна рэгулююць умовы культурнай палітыкі дзяржавы, набывае ў Еўропе сістэматыўнасць. Гэтыя дакументы звычайна маюць характар доўгатэрміновых праграм. Пазней на іх падставе ствараюцца сярэдне-ці кароткатэрміновыя праграмы.

Распрацоўка дакументаў, якія акрэсліваюць асновы культурнай палітыкі дзяржавы, звычайна не выклікае хваляванняў. Так робіцца нават у Вялікабрытаніі, якая, стварыўшы ў 1998 г. дакумент з назвай «Новыя падыходы да інвестыцый у культуру», перарвала традыцыйнае брытанскае нежаданне праводзіць якую-небудзь палітыку ў галіне культуры.

Для большасці посткамуністычных краінаў большай праблемай, чым фармуляванне прынцыпаў культурнай палітыкі, з'яўляецца іх рэалізацыя і нават спробы канкрэтызацыі. Напрыклад, клопатам латышоў з'яўляецца адсутнасць канкрэтнага акрэслення спосабаў рэалізацыі асноўных прынцыпаў культурнай палітыкі, ці адпаведных выканаўчых актаў. Яны не хочуць мірыцца са становішчам, калі закон з'яўляецца ня ясным і яго інтэрпрэтацыя застаецца ў руках прадстаўніка ўлады, тым больш што ўсё часцей адкрыта вядуцца размовы аб карупцыі ўлады. Дарэчы, не мае рацыі празмерная вера ў тое, што прававыя палажэнні вырашаюць усе праблемы, а адсутнасць прававога рэгулявання апраўдвае кожнае парушэнне. Належыць таксама асцерагацца вельмі вялікай колькасці асобных інструкцый, якія парушаюць свабоду дзейнасці і абмяжоўваюць ініцыятыву.

Адміністрацыйны механізм уключае ў сябе распрацаваную арганізацыйную структуру кіравання сферай культуры. Галоўным у ім з'яўляецца сістэма распрацоўкі паўнамоцтваў розных суб'ектаў. Адною з асноўных форм рэалізацыі культурнай палітыкі з'яўляецца дзяржаўнае кіраванне. «У выпадку з кіраўнічым уздзеяннем на культуру размова ідзе аб дзейнасці дзяржавы па забеспячэнні ўнутранага парадку ў культуры, якім для яе з'яўляецца самаарганізацыя» [5, с. 167], – заўважае А. Мамедава. У функцыі дзяржаўнай адміністрацыі ўваходзяць рэгламентацыйна-ўпарадкаўваючая і арганізатарская-выканаўчая [8, р. 7].

У сувязі з тым, што культура як аб'ект кіравання ў кожнай краіне мае свой (часам значна шырокі) змест, то і адміністрацыйныя структуры, якія павінны садзейнічаць культурнаму развіццю, у кожнай краіне розныя. Да вырашэння задач культурнай палітыкі прыцягваюцца адміністрацыйныя органы сферы адукацыі, сродкаў масавай інфармацыі, турызму, сацыяльнага абслугоўвання, выхавання моладзі, сельскай гаспадаркі і інш.

Важным элементам эфектыўнага функцыянавання дадзенага механізма з'яўляецца забеспячэнне заснаваны на прынцыпах партнёрства вертыкальных і гарызантальных сувязей паміж зацікаўленымі бакамі.

Польскі даследчык В. Давідовіч прапаноўвае наступныя тыпы падзелу кампетэнцыі, якія звязаны з пазіцыяй цэнтральнай улады адносна сферы культуры:

- цэнтралізаваная сістэма (Францыя, Грэцыя, Партугалія);
- сістэма ўскоснага ўздзеяння дзяржавы праз GUANGOs (quasi-autonomous non-government organizations) (Вялікабрытанія, Ірландыя);
- змешаная сістэма органаў цэнтральнага кіравання і дарадчых структур у форме камітэтаў ці саветаў (Швецыя, Галандыя, Фінляндыя, Данія, Нарвегія);
- федэральная сістэма (Германія, Швейцарыя, Аўстрыя);

– спалучэнне цэнтральнага і рэгіянальнага кіравання (Іспанія, Італія) [9, s.10] .

Незалежна ад таго, як падзелена ўлада, неабходна памятаць аб асноўных прынцыпах паспяховай палітыкі, якія звязаны менавіта з адміністрацыйным механізмам. Асноўным з іх з’яўляецца ўмова субсідыярнасці, адпаведна якой рашэнне прымаецца тымі, каго яно ў большай ступені датычыць. Цэнтр не можа прымаць рашэнняў у рэгіянальных справах замест органаў самакіравання, хіба толькі было дадзена спецыяльнае даручэнне.

Гэты прынцып дапаўняецца прынцыпам галоснасці ў прыняцці рашэнняў і большай прысутнасці грамадства ў працэсе прыняцця рашэнняў праз прыцягненне экспертных і дарадчых груп, ініцыяванне грамадскіх дыскусій, прысвечаных вырашэнню ключавых праблем, і да т.п. Па меркаванню С. Мандзі, «заўсёды павінна існаваць магчымасць паспрабаваць аспрэчыць рашэнне аднаго органа ўлады на другім узроўні, дзе праблема бачна ў больш шырокім кантэксце агульнаацыянальнай палітыкі... Палітыка нараджаецца ў рамках механізма прыняцця рашэнняў з сутыкнення пунктаў погляду, якія часам дыяметральна супрацьлеглыя» [10, p. 32].

Вызначаюцца тры катэгорыі адміністратараў культуры:

– дзяржаўныя служачыя, якія забяспечваюць выпрацоўку і выкананне канцэпцый развіцця культуры, законаў і рэгламентацый;

– навуковыя супрацоўнікі, якія даследуюць і рэкамендуюць мадэлі аптымальнага развіцця інфраструктуры культуры, культурнай палітыкі і механізмаў яе рэалізацыі;

– практыкі, кіраўнікі ўстаноў і арганізацый, дырэктары фестываляў і г.д., якіх звычайна называюць «арт-менеджэрамі». Асноўнай іх задачай з’яўляецца стварэнне ўмоваў як для плённай працы мастака, так і для адэкватнага ўспрымання яго публікай.

Паспяховасць дзеяння адміністрацыйнага механізма залежыць ад паспяховасці вырашэння пытання кампетэнцыі і грамадскай афіцыйных асобаў, якія займаюцца рэалізацыяй задач культурнай палітыкі, а таксама арт-менеджэраў.

Не менш важным з’яўляецца **эканамічны (фінансавы) механізм** як сістэма фінансавання культуры на аснове спалучэння розных крыніц (дзяржаўны бюджэт, камерцыйныя і дабрачынныя ўстановы і фонды), распрацаванай структуры падаткаабкладання, ганарарнай палітыкі і палітыкі аплаты працы, цэнаўтварэння і г.д.

У кожнай краіне існуе сваё бачанне праблемы фінансавання сферы культуры – ад амаль поўнага дзяржаўнага рэгулявання да стварэння ўмоў для самастойнага існавання творцаў і творчых інстытуцый.

Асноўным пытаннем з’яўляецца забеспячэнне неабходнага дадзенаму грамадству ўзроўню развіцця культурнай дзейнасці, які забяспечвае неабходную якасць жыцця і службыць сацыяльнаму прагрэсу. Пры гэтым пытанне аб эфектыўнасці выкарыстання сродкаў, якія ўкладзены ў сферу культуры, не заўсёды звязана з эканамічнымі паказчыкамі рэнтабельнасці.

Напрыклад, адной з асноўных задач культурнай палітыкі такіх краін, як Венгрыя, Беларусь, Украіна, з’яўляецца стварэнне ўмоваў для развіцця культуры ў сельскай мясцовасці. Зразумела, што вырашэнне дадзенай задачы звязана з вялікімі капіталаўкладаннямі менавіта з дзяржаўнага бюджэту. Пра акупнасць такіх праграм размова можа ісці толькі ў напрамку разваг аб сацыяльнай стабільнасці.

Як і адміністрацыйны, фінансавы механізм таксама звязаны з пытаннем дэцэнтралізацыі, у дадзеным выпадку суадносін выдаткаў цэнтральных, рэгіянальных і лакальных органаў улады. Гэтыя паказчыкі для кожнай краіны свае. У Аўстрыі на долю цэнтра ў 2000 г. прыпадала 33,3%, Балгарыі ў 1999 г. – 63,7%, Беларусі ў 2000 г. – 26,3%.

Дэцэнтралізацыя звязана і з існаваннем розных мадэляў фінансавання. У некаторых дзяржавах назіраецца тэндэнцыя аддаліцца ад працэдуры размеркавання

вызеленых сродкаў. Для гэтай мэты ствараюцца спецыяльныя арганізацыйныя структуры і прыцягваюцца эксперты.

адпаведнасці вызначанымі прыярытэтамі развіцця асобных сфер культурнай галіны, назіраецца вялікае адрозненне ў дзяржаўнай падтрымцы пэўнага сектара ў розных краінах. Напрыклад, найбольш сродкаў у кінавытворчасць (у адсотках усіх дзяржаўных выдаткаў на культуру) у 2003 г. накіроўвала Харватыя (10,5%). Урад Эстоніі асноўную ўвагу ў гэтым жа годзе аказваў развіццю выканальніцкага мастацтва (музыкі і тэатра) – 29,7% выдаткаў дзяржбюджэту на культуру [11, р. 210].

Акрамя непасрэднай фінансавай дапамогі, існуюць і іншыя формы дзяржаўнай падтрымкі культуры. Найбольш вядомая – ільготнае падаткаабкладанне асобных сфер культуры, творчых арганізацый і творцаў.

Асобнай крыніцай дадатковага фінансавання з’яўляецца дабрачыннасць (мецэнацтва і спонсарства). Праз падатковую палітыку і сістэму льгот дзяржава стымулюе прыватную падтрымку культуры. Краінамі, у якіх удзел прыватных сродкаў у фінансаванні культуры найбольшы, з’яўляюцца Швейцарыя (13%), Грэцыя (20%), Партугалія (26%). Але гэта выключэнні. Сярэдні памер такой падтрымкі ў Еўропе складае ад 0,5% да 2%. Таму ўскладваць вялікія надзеі на гэты від фінансавання культуры немагчыма.

Распаўсюджана меркаванне, што ў краінах, якія знаходзяцца ў стадыі трансфармацыі, бракуе мецэнатаў і спонсараў. У развітых краінах яны паходзяць звычайна з сярэдняга класа, які ў першых яшчэ недастаткова развіты. Яшчэ адной перашкодай з’яўляецца неэфектыўнасць падатковай сістэмы, якая не спрыяе пашырэнню спонсарства.

Адной з крыніц дыверсіфікацыі крыніц фінансавання культурнага жыцця з’яўляецца прыватызацыя. Пры гэтым кожная краіна па-свойму вырашае, якія прадпрыемствы і якая дзейнасць можа быць прыватызавана. Шквал прыватызацыі ахапіў постсавецкія краіны ў пачатку 90-х гадоў. У хуткім часе стала зразумела, што чакаемых вынікаў яна не прынесла. Прыватызацыя без вялікіх цяжкасцей адбылася ў сферы індустрыі культуры: музыка, кіно, СМІ, кнігавыданне і да т.п. Разам з гэтым прыватызацыя закранула і сферу так званай высокай культуры. На постсавецкай прасторы з’явіліся прыватныя галерэі, музеі і тэатры. У большасці сваёй яны з’яўляюцца прыкладам прыватнай ініцыятывы асобных людзей і ствараюцца не шляхам змены формы ўласнасці, а «з нуля» (з’яўленне калектыву аднадумцаў, пошук, арэнда ці набыццё памяшкання і г.д.).

Кадровы механізм. Ён ахоплівае разгалінаваную сістэму культурнай адукацыі, мастацкага навучання, падтрымкі творцаў і дзейчаў мастацтва, падрыхтоўкі прафесіяналаў для патрэбаў арганізацыйнай інфраструктуры культуры. Менавіта прафесіяналы ад культуры ажыццяўляюць важнейшую функцыю культуры – вытворчасць яе каштоўнасцей, іх зберажэнне, назапашванне і перадачу.

Найбольш важным у дадзеным механізме з’яўляецца пытанне адукацыі і прафесійнай падрыхтоўкі. Яно ў сваю чаргу мае два аспекты. Першы накіраваны на арганізацыю сістэмы адукацыі насельніцтва з мэтай развіцця іх магчымасцей атрымліваць задавальненне ад удзелу ў культурным жыцці і здольнасці ўдзельнічаць у ім у поўнай меры. Другі мае сваёй мэтай развіццё адукацыі тых людзей, прафесія якіх звязана са сферай культуры. Пры гэтым чым больш будуць сустракацца прафесіяналы з насельніцтвам, тым больш паспяховымі будуць вынікі двух працэсаў.

Праграма культурнай адукацыі пачынаецца з дашкольных устаноў і працягваецца ў школе. Дзеці атрымліваюць асновы мастацка-культурных ведаў і навыкаў, вучацца ўспрымаць і разумець мастацтва. З самага малага ўзросту чалавек вучыцца паважаць мастацкую творчасць, адкрывае для сябе свет мастацтва.

Пачынаючы з 70-х гадоў мінулага стагоддзя становіцца папулярнай канцэпцыя «сацыяльна-культурнай анімацыі». Асновы дадзенай канцэпцыі зыходзяць з ўзаемазалежнасці вольнага часу, шырокага ахопу сістэмы адукацыі, выхавання і культуры. Асноўнымі элементамі дадзенай структуры з'яўляюцца аб'яднанні зацікаўленых грамадзян: таварыствы, клубы, грамадскія рухі, аб'яднанні, арганізацыі і г.д. Галоўнай яе мэтай з'яўляецца адукацыя, выхаванне творчых людзей.

Сістэма спецыяльнай адукацыі накіравана на тых, хто імкнецца падрыхтавацца да прафесійнай дзейнасці ў сферы мастацтва і ў далейшым распачаць прафесійную кар'еру. На першым этапе яна ўключае базавую падрыхтоўку ў галіне музыкі, танца, жывапісу і г.д. праз сістэму спецыялізаваных школ. У далейшым жадаючыя атрымліваюць спецыяльныя веды праз сетку прафесійнай адукацыі, якая ў большасці краін Еўропы мае сярэдняю і вышэйшую ступені адукацыі.

Паспяховасць рэалізацыі кадравага механізма сутыкаецца са шматлікімі праблемамі. Сярод іх – якасць базавай мастацкай адукацыі ў школе, вырашэнне праблемы працаўладкавання прафесіяналаў. Краіны, якія знаходзяцца на этапе трансфармацыі, перажылі значны адток педагогаў па мастацтву, што адбілася на зніжэнні ўзроўню дадатковай і прафесійнай адукацыі.

Перавытворчасць прафесійных кадраў прымушае па-новаму ставіцца да іх падрыхтоўкі. У сучасных умовах узнікла неабходнасць у навучанні іх асновам менеджмента, мастацтву фанрайзінгу, самапрэзентацыі, прадпрымальніцтва, пошуку працы і г.д.

Творчыя работнікі аб'ядноўваюцца ў творчыя саюзы, якія атрымліваюць фінансавую дапамогу ад дзяржавы. Напрыклад, у Беларусі, Венгрыі, Латвіі, Літве, на Украіне дзяржаўная падтрымка даволі значная. Творчыя саюзы адыгрываюць ролю прафесійных саюзаў, якія выступаюць абаронцамі сацыяльных правоў сваіх сяброў.

Адной з галоўных задач кадравага механізма з'яўляецца павышэнне і абарона статусу творчага работніка. Еўрапейскія краіны прымаюць меры для таго, каб творчыя работнікі карысталіся такімі ж правамі, як і іншыя катэгорыі асобаў, якія працуюць па найму ці самастойна, у адносінах найму на працу і ўмоваў жыцця і працы. Асабліва ўвага надаецца таму, каб творчым работнікам, якія працуюць не па найму, была ў разумных межах забяспечана абарона ў выглядзе гарантый даходаў і сацыяльнага забеспячэння. Вырашаецца гэтае пытанне ў розных краінах па-рознаму. У Эстоніі заканадаўча замацавана сацыяльная абароненасць толькі тых «вольных мастакоў», хто з'яўляецца сябрам адпаведнага творчага саюза. Яны плацяць такія ж падаткі, як і прадпрымальнікі, і ім гарантаваны мінімальны заробак, сацыяльнае страхаванне і страхаванне здароўя на пэўны перыяд. Схему гарантый заробку распрацоўваюць творчыя саюзы. На яе рэалізацыю апошнія атрымліваюць субсідыі ў адпаведнасці з колькасцю зарэгістраваных сяброў [12, р. 304–306]. У адпаведнасці з заканадаўствам Украіны і Беларусі, «свабодныя мастакі» прыраўноўваюцца ў сваім статусе да прадпрымальнікаў.

Значнай праблемай з'яўляецца беспрацоўе сярод прадстаўнікоў творчых прафесій. Некаторыя з еўрапейскіх краін маюць станоўчы вопыт яе вырашэння шляхам перакваліфікацыі беспрацоўнай моладзі і асобаў, якія вяртаюцца да прафесійнай дзейнасці пасля перапынку. Напрыклад, з 1999 г. у Вялікабрытаніі рэалізуецца праграма «Новая дамова для музыкантаў». Яна накіравана на аказанне падтрымкі беспрацоўным музыкантам ці маладым людзям, якія хочуць працаваць у сферы музыкі. У адпаведнасці з праграмай, шмат людзей сталі працаваць па сумежных спецыяльнасцях, напрыклад менеджэрамі ці спецыялістамі па абслугоўванню сцэны [13, с. 91].

Адным са складнікаў арганізацыі працы з творчымі кадрамі з'яўляецца наяўнасць у многіх краінах сістэмы дзяржаўнай і прыватнай падтрымкі талентаў, распрацаванай сістэмы ўзнагарод, конкурсаў і творчых стыпендыяў, незалежнай і кампетэнтнай мастацкай крытыкі і г.д.

Паспяхова рэалізацыя культурнай палітыкі, эфектыўнае ўзаемадзеянне згаданых вышэй механізмаў немагчыма без інфармацыйнага забеспячэння. **Інфармацыйны механізм** – сукупнасць разнастайных інстытутаў, якія забяспечваюць збор, захаванне, апрацоўку і перадачу інфармацыі. Асноўнымі яго элементамі з'яўляюцца ўлік, планаванне, справаздачнасць, кантроль, доступ да інфармацыі.

Права на атрыманне, захаванне і распаўсюджанне поўнай, дакладнай і своечасовай інфармацыі аб культурным жыцці заканадаўча замацавана ў Рэспубліцы Беларусь (арт. 17 Закона аб культуры).

Збор інфармацыі заключаецца як у вызначэнні комплексу дакументаў, якія ствараюцца ў дзейнасці разнастайных суб'ектаў культурнай палітыкі, што падлягаюць абавязковай рэгістрацыі і захаванню, так і ў правядзенні мерапрыемстваў па вывучэнню сацыякультурнай сітуацыі пэўнай краіны, рэгіёна, супольнасці і да т.п., правядзенні маніторынгу культурных запытаў насельніцтва, даследаванні актуальных праблем культурнага жыцця. На падставе атрыманай інфармацыі распрацоўваюцца нарматыўна-прававыя акты ў галіне культуры, разнастайныя комплексныя праграмы, мерапрыемствы па забеспячэнню развіцця галіны, уносяцца прапановы, рыхтуюцца аналітычныя матэрыялы, адбываецца планаванне.

Паспяховасць дадзенага механізма залежыць ад сістэматычнасці, апэратыўнасці, аб'ектыўнасці і дакладнай інтэрпрэтацыі атрыманай інфармацыі, колькасных і якасных паказчыкаў. Асновай яе апрацоўкі з'яўляецца сістэмны аналіз, вынікам – разнастайныя базы дадзеных (статыстычныя, нарматыўныя і г.д.), культуралагічныя інфармацыйныя сістэмы, якія ствараюцца з выкарыстаннем інфармацыйных тэхналогій, інфармацыйныя сеткі.

Інфармацыя з'яўляецца рэсурсам эфектыўнага кіравання. Апошняе дазваляе якасна выпрацоўваць рашэнні, рэалізаваць базавыя функцыі стратэгічнага і бягучага кіравання (аналіз і прагноз сітуацыі, абмен інфармацыяй, планаванне і каардынацыя дзейнасці, кантроль за выкананнем рашэнняў і да т.п.), здзяйсняць маніторынг сацыяльна-культурнага стану грамадства, эфектыўна рэалізоўваць задачу культурнай бяспекі. Празрыстасць і даступнасць інфармацыі аб выпрацоўцы і прыняцці рашэнняў дазваляе здзяйсняць кантроль за дзейнасцю органаў дзяржаўнага кіравання.

Часткай дадзенага механізма з'яўляецца сістэма камунікацыі – перадачы інфармацыі ад суб'екта (аб'екта) да суб'екта (аб'екта), спецыфічная форма зносін. Камунікацыя ляжыць у аснове грамадскіх сувязей – public relations. Яны накіраваны на фарміраванне спрыяльных мадэляў сацыяльных паводзін і кіравання імі, стварэнне і падтрымку рэпутацыі суб'ектаў дзяржаўнай і прыватнай сфераў дзейнасці [14, с. 138]. Кажучы прасцей, гэта кіраванне грамадскай свядомасцю ці грамадскай думкай.

Інфармацыйны механізм дазваляе рэалізаваць прынцып шырокага доступу грамадскасці да інфармацыі, развіццё дыстанцыйных сродкаў камунікацыі, інтэграцыі суб'ектаў культурнай палітыкі ў рэгіянальныя, нацыянальныя, міжнародныя інфармацыйныя сеткі, фарміраванне адзінай інфармацыйнай прасторы разнастайнай дзейнасці ў галіне культуры (навуковай, адукацыйнай, сацыяльнай, кіраўнічай, эканамічнай).

Заклучэнне

Такім чынам, механізмы рэалізацыі культурнай палітыкі ўяўляюць сабой адносна цэласнае адзінства мэтаў, функцый і сродкаў, эфектыўнае выкарыстанне якіх дазваляе ў поўнай меры рэалізоўваць культурную палітыку. Рэальны і дзейсны вынік

мога быць атрыманы толькі пры комплексным выкарыстанні ўсіх пералічаных метадаў, калі яны дапаўняюць і падмацоўваюць адзін аднаго.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Ігнатовіч, П. Р. Культурная палітыка Рэспублікі Беларусь на этапе трансфармацыі грамадства / П. Р. Ігнатовіч // *Культура Беларусі: стан і перспектывы развіцця* : зб. арт. / Беларус. дзярж. ун-т культуры ; пад рэд. Я. Д. Грыгаровіч, П. Р. Ігнатовіча. – Мінск, 2001. – С. 11–22.
2. Сцепанцоў, А. І. Кадры – творцы мастацкай культуры / А. І. Сцепанцоў // *Культура Беларусі: стан і перспектывы развіцця* : зб. арт. / Беларус. дзярж. ун-т культуры ; пад рэд. Я. Д. Грыгаровіч, П. Р. Ігнатовіча. – Мінск, 2001. – С. 70–77.
3. Флиер, А. Я. Культурология для культурологов / А. Я. Флиер – М. : Академический проект, 2000. – 207 с.
4. Ионин, Л. Г. Социология культуры / Л. Г. Ионин. – М. : Логос, 1998. – 280 с.
5. Мамедова, Е. В. Культурная политика / Е. В. Мамедова // *Философские науки*. – 2000. – № 1. – С. 163–171.
6. Карпухин, О. И. Культурная политика / О. И. Карпухин. – М. : [б. и.], 1996. – 240 с.
7. Карпухин, О. И. Управление процессами формирования культурной политики государства / О. И. Карпухин // *Социально-гуманитарные знания*. – 1999. – № 4. – С. 60–73.
8. Kuta, T. *Funkcje współczesnej administracji* / T. Kuta. – Wrocław : Ossolineum, 1992. – 230 s.
9. Dawidowicz, W. *Miejsce kultury w gospodarce rynkowej* / W. Dawidowicz // *Kultura w gospodarce rznkowej* / W. Dawidowicz ; red. K. Mazurek-Łopacińska. – Wrocław : PWN, 2005. – 310 s.
10. Mandi, Sajmon. *Cultural policy – a short guide* / Sajmon Mandi. – Strasbourg : Council of Europe, 2000. – 92 p.
11. *Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe*, 8th edition [Electronic resource] / Council of Europe / ERICarts, 2007. – Mode of access : <http://www.culturalpolicies.net>. – Date of access : 26.08.2007.
12. *Monitoring Government Action to Implement Social and Fiscal Measures for Self-Employment Artists* [Electronic resource] / Council of Europe / ERICarts, 2007. – Mode of access : http://www.culturalpolicies.net/web/files/29/en/MON_artistlegislation-100107.pdf. – Date of access : 26.08.2007.
13. Мир культуры. Международная мозаика : Сравнительный анализ культурной политики зарубежных стран / сост.: Е. И. Кузьмин, В. Р. Фирсов. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2003. – 264 с.
14. Борисов, Б. Л. Реклама и Паблик Рилейшинз : Алхимия власти / Б. Л. Борисов. – М. : РИП-Холдинг, 1998. – 138 с.

Kryvashei D.A. Mechanisms of realization of cultural policy of the countries of Europe

The opportunities of the basic mechanisms of realization of cultural policy are analyzed in the article. The basic practice and the approaches, which are used in the countries of Europe, are considered. The basic practice and the approaches, which are used in the countries of Europe, are considered. The basic mechanisms of realization of cultural policy are: legal, administrative, economic (financial), personnel, information. The author judges that the mechanisms of realization of cultural policy represent rather complete unity of the purposes, functions and means, which effective utilization allows to the full to realize cultural policy. The real and effective result can be achieved only at complex use of all listed methods, provided that they supplement and support each other.